

Guia d'aprenentatge
Pedagogia Social
(6 crèdits)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 4t

Grau en Educació Social.

Mòdul B: Bases conceptuals i contextuals de l'educació

Matèria: Bases pedagògiques de la intervenció socioeducativa

Professor: Dr. Jesús Vilar Martín

1.- Presentació de l'assignatura

La pedagogia social és una àrea de reflexió i d'investigació àmplia i diversa. Fonamentalment, podem dir que s'ocupa de l'estudi pormenoritzat de tot allò que passa en l'educació social entesa en una triple dimensió: en primer lloc, com una forma específica d'entendre la intervenció educativa que es preocupa per la incorporació social de les persones, l'establiment de vincles i la construcció de teixit social; en segon lloc, com l'estudi de la construcció, la reflexió i les pràctiques de la professió específica dels educadors i educadores socials; finalment, també com els estudis universitaris per a la formació dels professionals de l'educació social, la forma de crear coneixement per a la innovació socioeducativa a través de la investigació.

Com es pot veure, les perspectives de treball que ofereix la pedagogia social és molt amplia. Cadascuna de les tres dimensions que acabem de descriure obren un ampli ventall de possibilitats a l'hora d'organitzar aquesta assignatura. De fet, hi té cabuda tot allò que s'esdevé en el camp socioeducatiu. Es poden estudiar els agents socioeducatius, els àmbits clàssics de treball, les metodologies i els models d'intervenció, la tecnologia pedagògica per a la construcció i el disseny de programes, els aspectes epistemològics que configuren la base reflexiva de la pedagogia social, les implicacions ètiques de l'acció, la dimensió comunitària i dinamitzadora de territoris, les metodologies d'investigació social..... La llista seria interminable.

Davant d'aquesta gran variabilitat, per definir quina orientació donar a aquesta assignatura, hem partit de tres criteris:

- En primer lloc, no perdre de vista que forma part dels estudis de grau en Educació Social i que l'eix de referència ha de ser la formació d'aquests professionals.
- En segon lloc, cal tenir present el moment en què es cursa. No és el mateix fer-la a primer curs, quan encara queda tot un territori molt ampli per explorar, que fer-la el darrer semestre de quart, que pràcticament ja heu acabat i heu fet dos processos de pràctiques que us han fet conèixer el món professional.
- En tercer lloc, hi ha tot un seguit d'assignatures específiques en el pla d'estudis que ja aborden bona part de les qüestions que s'han enumerat anteriorment, de manera que cal evitar repeticions innecessàries.

Des del punt de vista de la metodologia universitària de formació, creiem que és convenient disposar d'una assignatura que faci el tancament del procés formatiu, que aportï noves informacions però, sobretot, que estableixi ponts i lligams entre els continguts treballats al llarg de quatre anys en el conjunt de les assignatures. Aquest lligam és el que pot facilitar la consciència sobre l'assoliment de les competències del grau. Tenint en compte aquesta consideració, la filosofia que orienta aquesta assignatura és que sigui un *punt final*, un espai de síntesi que aportï continguts bàsics que tinguin una doble funció: presentar noves informacions necessàries en la formació i, a la vegada, que aquestes noves informacions siguin nòduls integradors o aglutinadors de la formació rebuda en moltes altres assignatures.

Partint d'aquestes consideracions, nosaltres hem optat per treballar quatre grans unitats temàtiques:

A la primera unitat identificarem què és i de què s'ocupa la pedagogia social, com es construeix el seu coneixement, quina ha estat la seva evolució històrica des dels seus orígens fins a l'actualitat, com arriba a la universitat i de quina forma es relaciona amb l'educació social.

A la segona unitat treballarem l'evolució que ha experimentat l'Educació Social en tant que professió i en tant que estudis universitaris des dels anys 60 fins a l'actualitat, per acabar veient quina és la situació actual de l'educació social en relació als contextos de complexitat on desenvolupa la seva tasca.

A la tercera unitat analitzarem les diferències fonamentals entre el pensament mecanicista i el pensament complex i veurem la manera com aquestes estructures de pensament expliquen/interpreten la realitat i entenen l'exercici de les professions. També veurem quines autoimatges professionals es deriven de cadascuna d'aquestes dues concepcions i quines implicacions tenen en la forma de construir coneixement i d'organitzar els serveis.

A la quarta unitat estudiarem el territori com unitat bàsica d'acció i les xarxes socioeducatives com a estratègia de treball imprescindible en escenaris complexos.

En resum: volem que es compregui que el treball en entorns de complexitat requereix fer canvis significatius en la cultura professional dels educadors/es socials que no són només metodològics, sinó que són actitudinals i, sobretot, d'autoimatge i de canvi de paradigma de referència. Aquest canvi implica una evolució que es dona en tres fases on cadascuna d'elles integra les anteriors sense eliminar-les:

- Des del punt de vista de la forma de treballar, en un primer moment, es treballa sol; en un segon moment, es treballa amb un equip; finalment, en un tercer moment es treballa en xarxa amb altres agents i equips.
- Des del punt de vista de l'espai on desenvolupa l'acció, en un primer moment es treballa en un espai concret i delimitat com pot ser un mòdul o un taller; en un segon moment, es treballa des de tota la institució; en un tercer moment, es treballa en el territori.

Volem que, en acabar el curs, s'hagi fet evident què significa ser un professional reflexiu que està obert a l'estudi, a la investigació, al treball cooperatiu (per tant, que permeti integrar totes les matèries que impliquen coneixements específics dels àmbits, de les metodologies de planificació i de recerca); en segon lloc, prendre consciència de quines són les responsabilitats polítiques que s'assumeixen en aquesta forma d'entendre la professionalitat (per tant, integrar tot allò que s'ha estudiat sobre els aspectes ètics i polítics) i, finalment, comprendre la importància dimensió relacional per a la creació de vincles socials (per tant, incorporar les assignatures que tenen a veure amb els aspectes relacionals, emocionals i facilitadors de la inclusió).

En definitiva, que l'assignatura serveixi per establir passarel·les sòlides entre el major nombre possible de les assignatures cursades, que exerciti i estimuli la reflexió i l'acció entesa com un binomi col·laboratiu inseparable per a l'activitat professional (que es compregui l'error de plantejar l'oposició del binomi teoria-pràctica) i que reforci la idea de veure en totes les accions el vincle entre ciència, tècnica i ètica.

2.- Competències a desenvolupar

- C1. Analitzar la pròpia activitat professional des de criteris de complexitat.
- C2. Relacionar l'evolució de la pedagogia social i de l'educació social amb les formes actuals d'entendre la missió de les professions socioeducatives.
- C3. Mostrar les actituds necessàries per treballar des d'una perspectiva interdisciplinària i en xarxa.
- C4. Manifestar habilitats de recerca i estudi en la pràctica quotidiana de la seva activitat professional.

3.- Continguts

L'assignatura s'organitza al voltant de quatre grans unitats de treball, cadascuna de les quals està integrada per diversos temes.

Unitat 1: La pedagogia social com a ciència de l'educació social.

1. Antecedents socials, polítics i culturals de la disciplina.
2. Vies d'aproximació per definir l'objecte d'estudi de la pedagogia social.
 - 2.1. Aproximació històrica. La construcció de la pedagogia social a Europa i a l'estat espanyol. Tres tradicions.
 - 2.2. Aproximació pragmàtica: la pedagogia social com a acció reflexiva.
 - 2.3. Aproximació analítica: la pedagogia social com a marc disciplinari.
3. La pedagogia social avui. Reptes i elements referencials.

Unitat 2: La professionalització del l'educació social. De treball no qualificat a professió reconeguda.

1. El procés de construcció de l'educació social.
 - 1.1. Educació social i franquisme.
 - 1.2. L'educació social en la transició democràtica.
 - 1.3. L'educació social a la universitat (de la diplomatura al grau).
 - 1.4. De l'associacionisme als col·legis professionals.

2. Els vincles de l'educació social amb la pedagogia social. Punts forts i punts febles.
3. La situació actual de la professió: reptes de futur.

Unitat 3: Complexitat i pensament sistèmic davant de la realitat social.

1. Autoimatges i cultures professionals: models interpretatius de la realitat i formes d'actuació que se'n deriven.
2. Supòsits epistemològics del positivisme (mecanicisme i pensament cartesià).
 - 2.1. La racionalitat tècnica i la cultura tecnocràtica.
 - 2.2. El professional actuator-aplicacionista
3. Supòsits epistemològics de la fenomenologia i l'hermenèutica (complexitat i pensament sistèmic)
 - 3.1. La racionalitat científica i la cultura reflexiva–investigadora.
 - 3.2. El professional reflexiu-creador.

Unitat 4: Xarxes i territori.

1. El territori, espai simbòlic per la a construcció de vincles socials.
 - 1.1. Entre la “institució / territori total” i els “no llocs”.
2. El treball interprofessional: accepcions, funcions i formes de relació entre agents.
3. Les xarxes socioeducatives: definició, metodologia de treball i criteris d'anàlisi.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- R1. Serà capaç de descriure l'evolució històrica de la Pedagogia Social i la seva realitat actual.
- R2. Podrà descriure l'evolució de les estructures de pensament dels professionals de l'educació social, des d'una perspectiva actuatora per a la caritat i el control, fins a una perspectiva reflexiva i crítica, per a la transformació i el desenvolupament dels drets de les persones.
- R3. Identificarà les característiques del pensament complex aplicat a la pròpia professió en el moment de respondre a les necessitats socials.
- R4. Coneixerà les particularitats de les xarxes socioeducatives i les condicions mínimes per configurar-les en el territori.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

En aquesta assignatura la metodologia és bàsicament expositiva. A partir d'aquí, el professor desenvolupa les següents accions:

- Presentar l'assignatura, desenvolupar el seu contingut i plantejar interrogants en cadascuna de les temàtiques que es vagin treballant.
- Proposar documents de treball en diversos formats (textos, notícies, reportatges...).
- Guiar l'anàlisi d'aquests materials.
- Orientar l'elaboració de treballs individuals o de grup a classe i en les tutories.

5.2.- Activitats dels estudiants:

Per al bon funcionament de l'assignatura, s'espera una participació activa de l'estudiant que es concreta en les següents accions:

- Analitzar, individualment i en grup les dades exposades pel professor en els diferents documents de treball.
- Participar activament en els debats i diferents espais de treball presencial o virtuals de l'aula.
- Llegir la bibliografia obligatòria de manera sistemàtica i aprofundida.
- Complementar el treball presencial amb les lectures que es recomanen i altres accions que el professor vagi proposant al llarg del curs.

Treball a l'aula	56,25 hores	2,25 ECTS
Treball tutoritzat	56,25 hores	2,25 ECTS
Treball autònom	37,5 hores	1,5 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

L'avaluació té dos possibles itineraris, dels quals cal triar-ne un.

Itinerari 1.

És l'itinerari de l'avaluació continuada i consta de les següents activitats:

1. *Sentit i evolució de la pedagogia social.* Aquesta activitat consisteix en fer un breu assaig on s'expliqui l'evolució de la pedagogia social, el procés de professionalització de l'Educació Social a l'estat espanyol des dels anys 60 fins a l'actualitat, així com els seus reptes de futur i les relacions entre ambdues.

2. *Complexitat i professionalitat reflexiva: aproximació a dues cultures professionals.* Aquesta activitat consisteix en contrastar les diferències entre el pensament mecanicista, que dóna com a resultat una actuació tecnocràtica i un professional actuator-aplicacionista i el pensament sistèmic o complex, que dóna com a resultat una actuació investigadora i un professional reflexiu-creador. En concret, es tracta de fer un glosari on es desenvolupin aquests conceptes clau. A continuació, es tracta d'identificar en el recurs de pràctiques les característiques de les xarxes socioeducatives que s'hagin treballat a classe.
3. Prova final individual. En aquesta prova s'inclou el temari que s'ha desenvolupat a classe i les lectures d'ampliació de cada mòdul. Aquesta prova equival al 40% de la nota final.

Nota: el text que desenvolupa detalladament cadascuna d'aquestes activitats es presentarà en un document adjunt (la Pauta d'Activitats d'Avaluació) dins de l'espai virtual de l'assignatura.

Itinerari 2.

És l'itinerari per a les persones que no fan avaluació continuada. Consisteix en un examen de 14 preguntes. Com en el cas anterior, en aquesta prova s'inclou el temari que s'ha desenvolupat a classe i tots els materials que s'hagin utilitzat, a més de les lectures obligatòries de cada unitat.

Itinerari adaptat

Els estudiants d'itinerari adaptat poden triar qualsevol dels dos models d'avaluació. A més de la trobada inicial de presentació de l'assignatura, es faran tres trobades presencials més. Les dates s'acordaran amb el grup específic d'estudiants a la primera trobada.

6.2.- Criteris d'avaluació

Les activitats 1, 2 tenen un valor del 30% de la nota final i la prova de contrast un valor del 40%.

Per calcular la nota final de l'assignatura, es farà la mitjana de les quatre notes. Per poder fer aquesta mitjana, **cal haver superat per separat cadascuna de les tres activitats.**

En el cas que una activitat no s'hagi superat, a partir del moment que el professor hagi comunicat les qualificacions s'obrirà un termini d'una setmana per poder-la recuperar amb la opció d'obtenir un aprovat. Aquesta és una condició necessària per poder continuar amb l'avaluació continuada.

En el cas de no superar alguna de les dues activitats, l'estudiant passa directament a l'itinerari 2 d'avaluació única. Igualment, en el cas que alguna activitat d'avaluació continuada no s'hagi lliurat, es considerarà que l'estudiant **renuncia** a aquesta

modalitat i opta per anar directament a l'avaluació única. Finalment, en cas de plagi en alguna activitat, l'estudiant perd el dret a l'avaluació continuada i també passa directament a l'itinerari 2.

El en cas de còpia en la prova final o de còpia o plagi en qualsevol altre activitat, l'estudiant perd la convocatòria de gener i passa automàticament a l'itinerari 2 en la convocatòria de juliol.

ATENCIÓ: l'assistència a classe no és obligatòria, però per poder seguir l'avaluació continuada, cal assistir obligatòriament a les tres sessions que s'indiquen a continuació:

divendres 23 de febrer, dimarts 16 de març i dimarts 24 d'abril.

Els dies d'assistència obligatòria es faran síntesis dels continguts treballats i es plantejaran activitats grupals per aprofundir el temari.

Les persones que fan **itinerari adaptat** també han d'assistir a la sessió de presentació de l'assignatura i a tres sessions obligatòries per poder fer l'avaluació continuada. Es tracta de sessions de síntesi dels diferents mòduls i de presentació de les activitats que es fan en horari de tarda o de migdia. En el cas de no assistir a aquestes sessions, hauran de fer directament l'itinerari 2. Les dates i l'horari d'aquestes sessions específiques per als estudiants d'itinerari adaptat les fixarem junts el dia de la presentació de l'assignatura per a les persones que fan aquesta modalitat.

En qualsevol dels dos casos (itinerari ordinari o itinerari adaptat), si no s'assisteix a aquestes sessions, es considera que l'estudiant ha optat per l'avaluació única.

Calendari de lliurament d'activitats.

Activitat 1 (30%)	23 març 2018
Activitat 2 (30%)	4 maig 2018
Prova contrast (40%)	A concretar en el calendari d'exàmens

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) l'estudiant pot comunicar-se amb el professorat a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: jvilar@peretarres.org

Horari d'atenció: dimecres, de 10 a 11h (cal demanar cita prèvia).

9.- Bibliografia i recursos

Asedes (2007). *Documents professionalitzadors*. Barcelona: Asedes.

Ballester, Ll.; Orte, C.; Oliver, J.L.; March, M. (2004). Metodología para el Trabajo socioeducativo en red. A *Actes del IV Congreso del Educador Social*. Santiago de Compostela. [ENLLAÇ](#)

Calderón, M.J.; Virginia Gotor, V. (2013). *La profesión de la Educación Social en Europa. Estudio Comparado*. Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales. [ENLLAÇ](#)

Caride, J.A. (2002). La pedagogía social en España. A Núñez, V. (Coord.). (2002). *La educación en tiempos de incertidumbre: las apuestas de la Pedagogía Social* (p 81-112). Barcelona: Gedisa.

Caride, J.A. (2003). Teories, models i paradigmes en Pedagogia-Educació Social. A Planella, J., Vilar, J. (coords.). *L'educació Social: projectes, perspectives i camins* (p 47-72). Barcelona: Pleniluni.

Caride, J.A. (2004). ¿Qué añade lo "Social" al sustantivo "Pedagogía"? *Pedagogía Social. Revista interuniversitaria*. 11, 55-85. [ENLLAÇ](#)

Caride, J.A. (2004). No hay educación no formal. *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 28, 6-8. [ENLLAÇ](#)

Caride, J.A. (2005). *Las fronteras de la pedagogía social. Perspectivas científica e histórica*. Barcelona: Gedisa.

Caride, J.A. (2011). La Pedagogía Social en la transición democrática española: apuntes para una historia en construcción. *Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació*. 18, 37-59. Barcelona: Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana. [ENLLAÇ](#)

Caride, J.A. (2016). L'Educació Social davant dels objectius del mil·leni i els seus objectius de desenvolupament. *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 61. [ENLLAÇ](#)

Carrizo, L.; Espina, M.; Klein, J. (2004). *Transdisciplinariedad y Complejidad en el Análisis Social*. Documentos de debate MOST. UNESCO: París. [ENLLAÇ](#)

Civis, M.; Longàs, E.; Longàs, J.; Riera, J. (2007). Educació, territori i desenvolupament comunitari. Pràctiques emergents. A *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 36, 13-25. [ENLLAÇ](#)

De Sousa, B. (2009). Más allá del pensamiento abismal: de las líneas globales a una ecología de saberes. En Tapia Mallea, L. (Coord.) *Pluralismo epistemológico* (31-66). La Paz: Muela del Diablo, Comuna, Consejo Latinoamericano de Ciencias Sociales y CIDES-UMSA. [ENLLAÇ](#)

De Sousa, B. (2011). Epistemologías del sur. Utopía y Praxis Latinoamericana. A *Revista Internacional de Filosofía Iberoamericana y Teoría Social*, 54, 17-39. [ENLLAÇ](#)

Díaz, J., Civis, M. (2011). Redes Socioeducativas promotoras de capital social en la comunidad: un marco teórico de referencia. *Cultura y Educación*, 23 (3), 415-429. [ENLLAÇ](#)

Essomba, M.A. (coord.). (2009). *Treball en xarxa a la formació inicial dels professionals de l'educació*. Col.lecció Finestra Oberta. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. [ENLLAÇ](#)

Habib, M. (2013). Aproximación histórica a una de las profesiones sociales: la Educación Social. *Revista Educación Social (RES)*, 17. [ENLLAÇ](#)

La xarxa com a contingut i forma de treball (2007). *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 36. Barcelona. [ENLLAÇ](#)

Longàs, J., Civis, M., Riera, J. (2008). Asesoramiento al desarrollo de redes socioeducativas locales: funciones y metodología. *Cultura y Educación*, 20, 303-321. [ENLLAÇ](#)

Mínguez, C. (2004). Evolución de la pedagogía social para consolidarse como disciplina científica. *Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria*, 11. Segunda época, 25-54. [ENLLAÇ](#)

Morín, E. (2008). *Introducción al pensamiento complejo*. Barcelona: Gedisa

Nicolescu, B. (1996). *La transdisciplinariedad. Manifiesto*. París: du Rocher, [ENLLAÇ](#)

Núñez, V. (1999). *Pedagogía social. Cartas para navegar en el nuevo milenio*. Buenos Aires: Santillana.

Pérez, G. (2003). *Pedagogía Social-Educación Social. Construcción científica e intervención práctica*. Madrid. Narcea.

Organització de les Nacions Unides (2000). *Declaración del Milenio*. Nova York: ONU. [ENLLAÇ](#)

Organització de les Nacions Unides (2015) *Objetivos de desarrollo del milenio. Informe de 2015*. Nova York, Naciones Unidas. [ENLLAÇ](#)

Organització de les Nacions Unides (2015). *Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible*. A/RES/70/1. Nova York: ONU. [ENLLAÇ](#)

Ortega, J.; Caride, J.A.; Úcar, X. (2013). La Pedagogía Social en la formación - profesionalización de los educadores y las educadoras sociales, o de cuando el pasado construye futuros. *Revista Educación Social (RES)*, 17. [ENLLAÇ](#)

Petrus, A. (Coord.), (1997). *Pedagogía social*. Barcelona: Ariel.

Quintana, J.M. (1984). *Pedagogía social*. Madrid: Dykinson.

Quintana, J.M. (1994). *Educación social. Antología de textos clásicos*. Madrid: Narcea.

Quintana, J.M. (1997). Antecedentes históricos de la educación social. A Petrus, A. (coord). *Pedagogía social* (p 68-91). Barcelona: Ariel.

Quintana, J.M. (1999). *Textos clásicos de pedagogía social*. València: Nau Llibres.

- Riberas, G.; Vilar, J.; (2014). La praxis reflexiva: un reto para la educación social. *Revista Edetania. Estudios y propuestas socio-educativas*, 45, 129-142, [ENLLAÇ](#)
- Riera, J. (1998). *Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social*. València: Nau Llibres.
- Riera, J., Civis, M. (2007). *La nueva pedagogía comunitaria. Un marco renovado para la acción sociopedagógica interprofesional*. Valencia: Nau Llibres.
- Rodríguez, L.; Leónidas, J.; (2011). Teorías de la complejidad y ciencias sociales. Nuevas estrategias epistemológicas y metodológicas. *Nómadas. Revista Crítica de Ciencias Sociales y Jurídicas*, 30, n. 2, 147-166. [ENLLAÇ](#)
- Sáez, J. (1997). La construcción de la pedagogía social: algunas vías de aproximación. A Petrus, A. *Pedagogía social*, (p 40-67). Barcelona: Ariel.
- Sáez, J. (2003). *La profesionalización de los educadores sociales*. Madrid: Dykinson.
- Sáez, J. (2003). Cambiando concepciones en la construcción de la Pedagogía Social: de la formación y profesionalización de los educadores sociales. A Molina, J. De nuevo, la Educación Social (p 41-65). Madrid: Dykinson.
- Sáez, J. (2006). La reorganización conceptual del campo de conocimiento. A Planella, J., Vilar, J. (coord.). *La pedagogía social en la sociedad de la información*, (p 7-60). Barcelona: Editorial UOC.
- Trilla, J. (1996). L'aire de família de la pedagogia social. *Temps d'educació*, 15, 39-58). [ENLLAÇ](#)
- Úcar, X. (2006). El per què i el per a què de la pedagogia social. A Planella, J., Vilar, J. (coord.) (2006). *La pedagogía social en la sociedad de la información* (p 233-270). Barcelona: Editorial UOC. [ENLLAÇ](#)
- Úcar, X (2016a). *Pedagogías de lo social*. Barcelona. Editorial UOC.
- Úcar, X (2016b). *Relaciones socioeducativas. La acción de los profesionales*. Barcelona. Editorial UOC.
- Úcar, X (2016c). *Pedagogía de la elección*. Barcelona. Editorial UOC.
- Unesco (2000). Foro mundial sobre la educación. Informe final. Dakar: UNESCO [ENLLAÇ](#)
- Unesco (2015). La educación para todos, 2000-2015: logros y desafíos. París: UNESCO [ENLLAÇ](#)
- Vilar, J. (2006). Comenzando una nueva etapa. Retos de futuro para el ejercicio responsable de la educación social y la pedagogía social. A Planella, J; Vilar, J. (coord.). *La pedagogía social en la sociedad de la información*, (p. 163-195). Barcelona: Editorial UOC.
- Vilar, J. (2008). Implicaciones éticas del trabajo en red y la acción comunitaria. *Cultura y Educación*, 20, 266-277. Madrid: Fundación Infancia y Aprendizaje.
- Vilar, J.; Planella, J. (2011). Fundamentos históricos de la educación social: una entrevista a Toni Julià. *RES (revista de educación social)* n. 12. EDUSO. [ENLLAÇ](#)
- Vilar, J.; Riberas, G.; Rosa, G. (2014). El compromiso de la universidad frente a un mundo incierto y complejo. Propuestas para la formación de profesionales reflexivos. *Revista Lugares d'Educação*, Bananeiras Paraíba, Brasil v4, 9, 132-149 [ENLLAÇ](#)

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
<ul style="list-style-type: none"> • C1. Analitzar la pròpia activitat professional des de criteris de complexitat 	<p>Exposició dels fonaments teòrics. Anàlisi de la realitat social a partir d'una pel·lícula. Anàlisi del recurs de pràctiques des de la perspectiva de la complexitat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • R4. Coneixerà les particularitats de les xarxes socioeducatives i les condicions mínimes per configurar-les en el territori. • R3. Identificarà les característiques del pensament complex aplicat a la pròpia professió en el moment de respondre a les necessitats socials. 	<p>(veure Pauta d'activitat d'avaluació 2)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • C2. Relacionar l'evolució de la pedagogia social i de l'educació social amb les formes actuals d'entendre la missió de les professions socioeducatives. 	<p>Exposició dels fonaments teòrics. Anàlisi d'un reportatge de caràcter històric sobre accions de pedagogia social. Estudi dels documents professionalitzadors.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • R1. Serà capaç de descriure l'evolució històrica de la Pedagogia Social i la seva realitat actual. • R2. Podrà descriure l'evolució de les estructures de pensament dels professionals de l'educació social, des d'una perspectiva actuatora per a la caritat i el control, fins a una perspectiva reflexiva i crítica, per a la transformació i el desenvolupament dels drets de les persones. 	<p>(veure Pauta d'activitat d'avaluació 1)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • C3. Mostrar les actituds necessàries per treballar des d'una perspectiva interdisciplinària i en xarxa 	<p>Exposició dels fonaments teòrics. Anàlisi del recurs de pràctiques com exemple d'entitat complexa en el territori. Estudi dels documents professionalitzadors.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • R4. Coneixerà les particularitats de les xarxes socioeducatives i les condicions mínimes per configurar-les en el territori. • R3. Identificarà les característiques del pensament complex aplicat a la pròpia professió en el moment de respondre a les necessitats socials. 	<p>(veure Pauta d'activitat d'avaluació 23)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • C4. Manifestar habilitats de recerca i estudi en la pràctica quotidiana de la seva activitat professional. 	<p>Exposició dels fonaments teòrics. Anàlisi del recurs de pràctiques com exemple d'entitat complexa en el territori. Seguiment tutorial dels grups de treball.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • R3. Identificarà les característiques del pensament complex aplicat a la pròpia professió en el moment de respondre a les necessitats socials. 	<p>(veure Pauta d'activitat d'avaluació 1 i 2)</p>